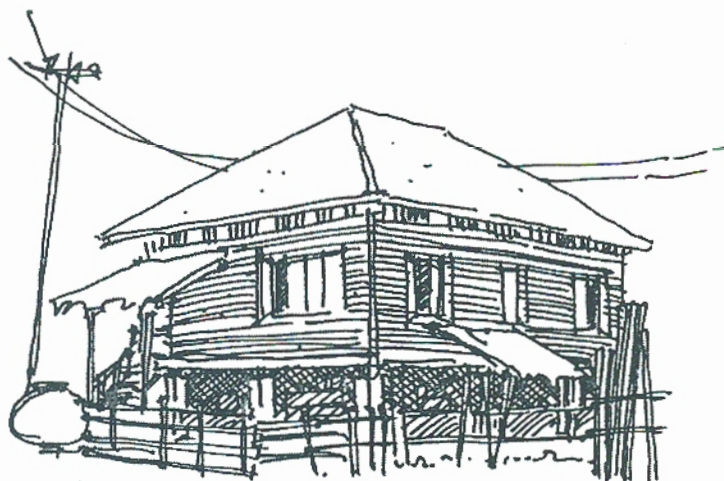

ได้รับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี 2547

ISBN 974-666-654-1

จันทน์ วรคำ

ชุมชนและเรือนไทเลย

Tai-loei Community and Vernacular House

ชุมชนและเรือนไทเลย

(Tai-loei Community and Vernacular House)

ในชุดโครงการวิจัย เรือนพื้นถิ่นและชุมชนไทเลย : การศึกษาทางสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม

Tai-loei Community and Traditional House: Architectural and Environment Study

ได้รับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปี 2547

- คำสำคัญ
1. เรือน-ความเป็นอยู่-ประเพณี
  2. ที่อยู่อาศัย-ไทเลย-เลย-สถาปัตยกรรม
  3. ไทเลย-กลุ่มชาติพันธุ์ไท

ผู้วิจัย

จันทนีย์ วงศ์คำ

ปีที่พิมพ์

กันยายน 2548

จำนวนพิมพ์

200 เล่ม

เลขประจำหนังสือสากล ISBN

974-666-654-1

สถานที่พิมพ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุมชนและเรือนไทเลย ใช้กรอบแนวคิดว่าการศึกษเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นควรได้ผนวกไปกับศึกษาวิเคราะห์ถึงกลุ่มชาติพันธุ์ องค์ประกอบการตั้งถิ่นฐาน เส้นทางคมนาคม สภาพภูมิประเทศ สังคมวัฒนธรรมและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างๆด้วย เพื่อยืนยันแนวคิดหรือตรวจสอบความเป็นไปได้ของสมมติฐานและหาคำตอบในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ไทเลยคือใคร มาจากไหน และเป็นกลุ่มไทหรือไม่ มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นอย่างไร ลักษณะเฉพาะของเรือนไทเลยเป็นอย่างไร เหตุใดกลุ่มไทเลยจึงสร้างเรือนบนเสาอิฐก่อ ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อลักษณะพิเศษของเรือนไทเลยคืออะไร และแนวโน้มของเรือนไทเลยในอนาคตเป็นอย่างไร

การจัดการพื้นที่เรือนไทเลยแสดงอย่างชัดเจนถึงโลกทัศน์ดั้งเดิมยังคงดำรงอยู่ในเรือนค่อนข้างมาก ในลักษณะความสัมพันธ์กันของระดับศักดิ์ของพื้นที่กับคนที่ใช้งาน ทั้งสมาชิกในครัวเรือน(ชาย/หญิง) และผู้มาเยือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการซ้อนทับและการมีอยู่ของการจัดการที่วางในรูปแบบของมิติทางวัฒนธรรม สัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกแต่ละคน

จุดเด่นของเรือนไทเลย มิได้อยู่เพียงรูปแบบเรือนที่มีเอกลักษณ์ต่างจากเรือนในภาคอีสานด้วยกันเท่านั้น แต่อยู่ที่แนวคิดในการสร้างเรือนจากความร่วมมือของทุกคนภายในครอบครัว ซึ่งเป็นการสานต่อความรู้ในการปลูกสร้างเรือนและสร้างความผูกพันกับถิ่นฐานของตน การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมทำให้ง่ายในการดูแลซ่อมแซมเรือนเมื่อถึงกาลเวลาในแต่ละช่วงอายุของวัสดุแต่ละอย่างเพราะย่อมมีการเสื่อมและผุพัง แม้ปัจจุบันวัสดุใหม่ได้เข้ามามีบทบาทและแทนที่วัสดุพื้นถิ่นมากขึ้น แต่ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการให้สมาชิกในครอบครัวสามารถกลับไปหาวัสดุในพื้นที่เดิมที่ตนเคยใช้มาซ่อมแซมเรือนต่อไปได้ไม่มีสิ้นสุดนั้น นับว่าเรือนไทเลยเป็นสถาปัตยกรรมที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

การศึกษารูปแบบเรือนและอิทธิพลที่คาดว่าจะเกี่ยวเนื่องกับเรือนและชุมชนไทเลย เพื่อหาคำตอบของคำถามว่าลักษณะเฉพาะของเรือนไทเลยเป็นอย่างไร มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมใดที่น่าจะมีผลเกี่ยวเนื่องหรือไม่อย่างไร ผลการศึกษาวิจัยนี้จะมีส่วนเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับไทศึกษาและเป็นพื้นฐานรองรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชนกลุ่มที่มีรากวัฒนธรรมร่วมกันในประเด็นและรายละเอียดอื่นต่อไป

Abstract

A study of **Tai-loei Community and Vernacular House**, one of the research projects of 'Tai-loei Community and Traditional House: Architectural and Environment Study', is conducted under the framework for studying and revealing the vernacular architecture's concept from its origin. Besides studying from the vernacular house itself, this paper also suggests that the analysis of the human being races, factors of settlement, transportation's line, landscape, society, culture and other transmitted beliefs and tradition should be concentrated and studied in details. In order to assure and check the hypothesis's possibility, it proposes the whole aspects of the Tai-loei tribe: Who are the Tai-loei?, Where did they come from?, Are they Thai people?, How is their ways of living and culture?, What is the unique of Tai-loei house?, Why do they build their house on the bricked piles?, What factors create the unique of Tai-loei house?, and how is the trend of Tai-loei house in the future.

The style of managing living space found in the Tai-loei houses obviously reflects their traditional worldview. The relationship of house proportion and the belief of hierarchy is also revealed through how they managed the living space for men, women and the others. Living space arrangement is organized according to the cultural pattern beliefs and the roles of each family member.

The outstanding point of Tai-loei house appears not only in the different form of houses which is distinguish from other northeastern region's houses, but also the traditional concept of the house construction. It is found that each member of the family has cooperated and participated in his or her house construction. Thus, the skills and knowledge of building Tai-loei house is continuously transmitted from generation to generation together with the indoctrination of loving their own local area. Utilizing the natural material found in the environment is of advantage for easy reminding. However, the natural material has a short time of usage. Some of them become deteriorated and useless. Although nowadays the artificial materials have been substituted for the local materials, the traditional concept of letting each member of the family find the local materials to fix the house is eternally preserved. Hence, Tai-loei house should be considered as the real and lasting architecture.

The study of the house form and the influences related with the community and vernacular house of Tai-loei is conducted to explore what is the unique style of the Tai-loei house, which cultural aspects have the influence on the Tai-loei house and how does each cultural aspect have an influence on it. The result of this study is offered in the hope that it may be of assistance to fulfill the knowledge base about Tai Study and to be one of documents supporting other researches concerned with the other groups of local people who possess and share the same roots of culture with Tai-loei.